

TEXTOS CRUELS

WILLA CATHER 2023

1	BIOGRAFIA	2
2	PIONERS, OH PIONERS! Títol original: <i>O pioneers!</i>	3
3	LA MEVA ÀNTONIA Títol original: <i>My Ántonia</i>	4
4	UNA DAMA PERDUDA Títol original: <i>A lost Lady</i>	6

1. BIOGRAFIA

(Winchester, Virgínia, 7-12-1873 – Nova York, 24-4-1947)

Esriptora estatunidenca, guanyadora del premi Pulitzer el 1923.

Provinent d'una família irlandesa i alsaciana, quan tenia 9 anys la seva família va anar a viure a Red Cloud, Nebraska, regió colonitzada principalment per escandinaus i txecs. Va estudiar a la Universitat de Nebraska-Lincoln, època en què es va vestir d'home i es va fer dir William; acabats els estudis, es va instal·lar a Pittsburgh, va fer de mestra i inicià la seva carrera literària com a periodista. Va viatjar molt pels Estats Units i per Europa. Es va instal·lar a Nova York amb la seva companya Edith Lewis, amb qui va viure 39 anys, fins la seva mort; mai, però, com molta gent de la seva generació, va gosar declarar públicament la seva condició sexual.

Va publicar la primera novel·la, *Alexander's bridge*, el 1912; l'any següent, amb *O pioneers!*, en què tracta el tema de la colonització, troba la seva maduresa literària; posteriorment n'amplià el discurs en altres llibres, com *My Àntonia* (1918) o *Death comes for the archbishop* (1927), alhora que observa i descriu la formació d'un nou món en els relats *A lost lady* (1923) o *My mortal enemy* (1926). Molts dels seus personatges masculins són autobiogràfics i de manera velada descriuen un amor homosexual.

Cather ha estat traduïda parcialment al català; comptem amb les versions de les seves obres més destacades, com *El pont d'Alexander* (Trad. Núria Sales, 2021), *La mort s'adreça a l'arquebisbe* (Trad. Joan Sellent Arús, 1985) o *El meu enemic mortal* (Trad. Laura Baena García, 2012). Enguany, amb motiu del centenari, s'ha publicat *Pioners, Oh Pioners!* (Trad. Núria Sales, 2023). Malauradament, tot i que *La meva Àntonia* ja l'ha traduïda Miquel Casacuberta, encara resta inèdita.

1. PIONERS, OH PIONERS!

Al cantó del camp de blat, on s'acabava la tanca i el camí baixava cap a les pastures dels Bergson, en Frank s'aturà. Enmig del càlid i insinuant aire de la nit, sentí un murmuri inarticulat, tan suau com el so de l'aigua que regalima d'una deu, sense desnivells ni pedres que la refreguin. En Frank parà orella. El murmuri cessà. Aguantà la respiració i començà a tremolar. Recolzada la culata del rifle a terra, separà les fulles de la morera suaument amb els dits i escodrinyà la tanca i les dues figures fosques que jeien a l'herba, a l'ombra de la morera. Li semblà que podien notar els seus ulls, que podien sentir-li l'alè. Però no ho feien. En Frank, que sempre havia volgut veure les coses més negres de com eren, per una vegada hauria volgut creure menys del que veia. La dona que jeia a l'ombra bé podria ser una de les minyones dels Bergson... Una altra vegada el murmuri, com aigua brollant de la terra. Aquell cop el va sentir més clarament, i la sang va ser més ràpida que la ment. Començà a actuar, com comença a actuar l'home que es troba a la línia de foc. El rifle se li enfilà a l'espatlla, apuntà mecànicament i disparà tres vegades sense aturar-se, s'aturà sense saber per què. O bé va tancar els ulls o bé va sentir vertigen. No va veure res mentre disparava. Pensà que havia sentit un crit simultani al segon tret, però no n'estava segur. Escodrinyà una altra vegada a través de la tanca les dues figures fosques sota l'arbre. Havien caigut un xic separades l'una de l'altra i estaven perfectament immòbils. No, no del tot; enmig d'una taca blanca de llum, on la lluna brillava entre les branques, la mà d'un home arrencava l'herba a espasmes.

De sobte, la dona es bellugà i deixà anar un crit, després un altre i un altre. ¡Era viva! ¡S'arrossegava cap a la tanca! En Frank llançà el rifle i fugí pel camínoi tremolant, ensopegant, esbufegant. Un horror com aquell, mai l'hauria imaginat. Els crits el perseguïen. Creixien tènues i espessos, com si la dona s'estigués ofegant. En Frank caigué a terra de genolls a tocar de la tanca i s'encongí com un conill, escoltant; tènues, tènues; un so com un lament; tornem-hi, un gemec, un altre gemec, silenci. En Frank es posà dret com va poder i continuà corrent, gemegant i resant. Sense pensar-ho, es dirigí cap a casa, on acostumava a rebre calma quan s'esverava tot sol, però es va fer enrere en veure la foscor, la porta oberta. Sabia que havia mort algú, que una dona es dessagnava i es dolia a l'hort, però fins aleshores no s'havia adonat que era la seva esposa. La reixa el fità a la cara. Es posà les mans al cap. ¿On aniria, ara? Aixecà el rostre turmentat i mirà al cel.

2. LA MEVA ÀNTONIA

Quan en Pavel i en Peter eren joves i vivien a casa seva, a Rússia, els van demanar de fer de fadrins majors per a un amic que havia de casar-se amb una bellesa d'un altre poble. Era al bell mig de l'hivern i el grup del nuvi anà al casament amb trineus. En Peter i en Pavel conduïen el trineu del nuvi i els seguien sis trineus amb tota la parentela i amics.

Després de la cerimònia a l'església, van anar a un dinar, convidats pels pares de la núvia. El dinar s'allargà tota la tarda; llavors es convertí en sopar i continuà fins ben entrada la nit. Van ballar molt i van beure molt. A mitjanit els pares de la núvia li digueren adeu i la beneïren. El nuvi l'agafà en braços, la portà al seu trineu i l'acomodà sota les mantes. Ell saltà al seu costat i en Pavel i en Peter (els nostres Pavel i Peter!) pujaren al seient de davant. En Pavel conduïa. Es posaren en marxa amb cants i amb la dringadissa de les campanes dels trineus, el del nuvi al davant de tot. Tots els conductors estaven una mica tocats de tanta barrila i el nuvi només tenia ulls per a la núvia.

Els llops eren perillosos aquell hivern, tothom ho sabia, però quan sentiren cridar el primer llop, els conductors no s'alarmaren gaire. Havien endrapat i begut massa. Els primers udols van rebre resposta, imitats per repeticions cada vegada més ràpides. Els llops començaven a aplegar-se. No hi havia lluna, però brillava una celístia clara sobre la neu. Una llopada negra aparegué damunt del turó de darrere de la comitiva de casament. Corrien com línies d'ombra; no semblaven pas més grans que gossos, però n'hi havia centenars.

Alguna cosa passà a l'últim trineu: el conductor perdé el control —probablement anava molt begut— els cavalls sortiren de la carretera, el trineu quedà atrapat en un clap d'arbres i bolcà. Els ocupants rodolaren per la neu i els llops més veloços els saltaren al damunt. Els xiscles que seguiren van tornar la sobrietat a tothom. Els conductors s'aixecaren i fuetejaren els cavalls. El nuvi tenia el millor tir i el seu trineu era el més lleuger —tots els altres duïen entre sis i una dotzena de persones.

Un altre conductor perdé el control. Era més terrible sentir els xiscles dels cavalls que els crits d'homes i dones. Res no semblava aturar els llops. Era difícil saber què passava al darrere; la gent que quedava ressagada xisclava d'una manera tan llastimosa com aquells que ja estaven perduts. La nuvieta amagava la cara en l'espatlla del nuvi i sanglotava. En Pavel seia immòbil i esguardava els cavalls. La carretera era oberta i blanca, i els tres cavalls negres del nuvi anaven com el vent. Només calia mantenir la calma i guiar-los amb compte.

Finalment, quan enfilaven un llarg serral, en Peter s'aixecà cautelosament i mirà enrere. "Només queden tres trineus" murmurà.

—¿I els llops? —preguntà en Pavel.

—N'hi ha prou per menjar-se'ns a tots.

En Pavel arribà al cim del turó, però només dos trineus el seguiren cap l'altra banda. En aquell moment de damunt del cim, van veure al seu darrere un remolí negre a la neu. Llavors el nuvi xisclà. Veïé el trineu del seu pare bolcat, amb la seva mare i les seves germanes. S'aixecà d'un bot com si tingués intenció de saltar, però la noia xisclà i el retingué. Ja era massa tard. Les negres ombres de terra ja s'abraonaven sobre el bolic de la carretera, i un cavall s'endinsà en els

campes, amb l'arnès penjant i uns llops estalonant-lo. Però el moviment del nuvi havia donat una idea a en Pavel.

Ara eren a poques milles del seu poble. L'únic trineu que quedava de sis no era gaire lluny al seu darrere i el cavall del mig d'en Pavel començava a flaquejar. Al costat d'un estany glaçat alguna cosa passà a l'altre trineu; en Peter ho veié clarament. Tres grans llops es posaren a l'alçada dels cavalls i els cavalls es tornaren bojós. Intentaven saltar un damunt de l'altre, els arnesos s'embullaren i feren bolcar el trineu.

Quan els xiscles del seu darrere es van deixar de sentir, en Pavel s'adonà que estava sol a la carretera familiar.

—¿Encara venen? —preguntà a en Peter.

—Sí.

—¿Quants?

—Vint, trenta... prou i de sobres.

Ara el cavall del mig gairebé era arrossegat pels altres dos. En Pavel donà les regnes a en Peter i anà amb compte a la part posterior del trineu. Va cridar al nuvi que havien de deixar anar llast —i assenyalà la núvia. El jove el maleí i agafà més fort la noia. En Pavel intentà arrossegar-la. En la lluita, el nuvi s'aixecà. En Pavel el tirà per damunt de la barana del trineu i la noia darrere d'ell. Va dir que mai recordava com ho va fer exactament, ni què passà després. En Peter, arraulit al seient de davant, no veié res. El primer que sentí cap dels dos fou un so nou que irrompé en l'aire clar, més fort que no l'havien sentit mai: la campana del monestir del seu poble, cridant a matines.

En Pavel i en Peter entraren al poble sols i havien estat sols d'aleshores ençà. Els van expulsar del poble. Ni la mare d'en Pavel no volia veure'l. Anaren a ciutats estranyes, però quan la gent s'assabentava d'on venien, sempre els preguntaven si coneixien els dos homes que havien lliurat la núvia als llops. Arreu on anaven la història els seguia. Van trigar cinc anys a estalviar prou diners per venir a Amèrica.

3. UNA DAMA PERDUDA

"Tant li fa, al meu pare!" Els ulls inquiets de *Poison Ivy* miraren enlaire a través de les branques. "Guaiteu aquest picot picotejant; no ens fa gens de cas. Quin desvergonyat!"

"Aquí estan protegits, així que no tenen por", va precisar George.

"Caram! Espatllaran el bosc del vell. Aquest arbre ja és ple de forats. Seria fàcil baixar-lo d'aquí, ara?"

Niel i George Adams es van asseure. "No t'atreveixis a disparar aquí, ens posaràs a tots en problemes".

"La senyora Forrester baixaria directament de casa", va cridar Ed Elliott.

"Que vingui, aquesta presumida! Però qui parla de disparar? Hi ha més maneres de matar gossos que ofegar-los amb mantega".

Davant d'aquesta impertinència, els nois es van fitar sorpresos els uns als altres, i els bessons morenos Weaver van esclatar simultàniament en rialles i es van rebolcar damunt la gespa.

Però Ivy semblava ignorar que era considerat especialment enginyós pel que fa als gossos. Va treure de la butxaca una fona metàl·lica i uns bocins arrodonits de grava. "No el mataré. Només el sorprendré, perquè li puguem fer un cop d'ull".

"Aposto que no l'encertaràs!"

"Aposto que sí!" Va col·locar la pedra al cuir, va alçar els ulls i la va deixar volar. Efectivament, el picot va caure als seus peus. Hi va llançar el seu pesat barret de feltre negre a sobre. Ivy mai no va portar cap barret de palla, ni en els dies més calorosos. "Ara espereu. Es revifarà. Aviat el sentireu aletejar."

"En qualsevol cas no és mascle. És femella. Ho sap tothom", va dir Niel amb menyspreu, molest perquè aquest noi enutjós vingués i els espatllés la tarda. Sostenia que el responsable de la mort del spaniel del seu oncle havia estat Ivy Peters.

"D'acord, senyoreta Femella", va dir Ivy amb indolència, decidit a intentar un projecte propi. Va treure de la butxaca una capseta de cuir vermell i, quan la va obrir, els nois van veure que contenia uns petits instruments curiosos: fulles de ganivet minúscules i esmolades, ganxos, agulles corbes, una serra, un bufador i unes tisores. "Alguns d'aquests objectes els vaig aconseguir amb l'estoig de taxidèrmia de la revista *The Youth's Companion* i altres els vaig fer jo mateix". Es va posar de genollons encarcerat, les seves articulacions semblaven poc propenses a doblegar-se, i va parar l'orella al costat del seu barret. "És tan viu com un grill", va anunciar. De sobte, passant la mà sota l'ala del barret, va treure l'ocell esclaiat. No sagnava ni semblava estar paralitzat.

"Ara, pareu atenció, i us mostraré una cosa", va dir Ivy. Va subjectar el cap del picot a la manera de caragol de manyà amb els dits polze i índex, alhora que n'empresonava el cos panteixant amb el palmell de la mà. Ràpid com un llampec, com si es tractés d'un truc practicat, amb una d'aquelles minúscules fulles li va buidar tots dos ulls, que guspirejaven en el beneit caparró del moixó, i tot seguit el va deixar anar.

El picot es va enlairar amb un moviment giratori i espiral, es va llançar cap a la dreta i va topar amb un tronc d'arbre; a l'esquerra, i va retopar-ne un altre. Va volar amunt i avall, cap enrere i endavant entre el garbuix de branques, rascant-

se les plomes, caient i refent-se. Els nois es van quedar esguardant-ho, indignats i incòmodes, sense saber què fer. No perquè fossin especialment sensibles; Thad sempre estava disponible quan hi havia alguna cosa a fer a l'escorxador, i els nois Blum vivien matant, caçant i pescant bèsties. Ningú no s'hauria cregut que poguessin estar tan amoïnats per un picot ferit. Hi havia quelcom de salvatge i desesperat en la manera com la criatura engegada agitava les ales entre les branques, giravoltava sota la llum del sol i no la veia mai, sempre alçant el cap i sacsejant-lo, com fa un ocell quan beu. De seguida va aconseguir de posar les potes a la mateixa branca on havia estat colpejat, i va semblar reconèixer aquella rama. Com si hagués après alguna cosa de les contusions, va picotejar i, desplaçant-se per la branca, va desaparèixer en el seu propi forat.

"Allà", va exclamar Niel Herbert serrant les dents, "si el puc enxampar ara, el podré matar i treure'l de la seva misèria. Deixa que m'enfilï a la teva espatlla, Rhein".

Rheinhold era el més alt, i va inclinar obedientment l'esquena ossuda. És difícil enfilar-se pel tronc d'un pollancre; l'escorça és rugosa i les branques comencen molt amunt. Niel es va esquinçar els pantalons i es va esgarrapar les cames nues abans d'arribar a la primera bifurcació. Després de recuperar l'alè, va avançar cap al forat del picot, que era massa alt. Gairebé ja hi era, els seus companys de baix el van creure ben segur, quan de sobte va perdre l'equilibri, va fer una tombarella en l'aire i va topar amb l'herba als seus peus. Allà va romandre estirat i immòbil.